

بانگذاری بدون ربا در همگرایی با بانگذاری بین المللی

مجموعه مقالات
شانزدهمین همایش بانگذاری اسلامی

تدوین
سید محمد طبیبیان و همکاران

بانكداری بدون ربا در همكرایی با بانكداری بین المللی

سید محمد طبیبیان

با همکاری

پرویز ساسان گهر، یوسف فرجی، سید محمد کریمی، میثم زارع، محمد امیدی نژاد

ویراستار

منصور مدرسی

به مناسبت

شانزدهمین همایش بانكداری اسلامی

شهریور ۱۳۸۴

همایش بانکداری اسلامی (شانزدهمین: ۱۳۸۴: تهران)

بانکداری بدون ربا در همگرایی با بانکداری بین‌المللی / [برگزارکننده مؤسسه عالی بانکداری ایران]؛ تدوین محمد طیبیان، با همکاری پرویز ساسان‌گهر... [و دیگران]؛ ویراستار منصور مدرسی. - تهران: مؤسسه عالی بانکداری ایران، ۱۳۸۴. ۷۷ص

ISBN964-6239-58-7

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا

همایش‌های قبلی تحت "سمینار بانکداری اسلامی" منتشر شده است

۱. بانک و بانکداری (اسلام) - کنگره‌ها ۲. بانک و بانکداری بین‌المللی - کنگره‌ها الف. طیبیان، محمد، ۱۳۲۷ - ب. ساسان‌گهر، پرویز ج. مؤسسه عالی بانکداری ایران د.عنوان

۲۹۷/۴۸۴۳

BP۲۳۰/۲۲/س

۱۳۸۴

۸۴-۱۹۰۲۶م

کتابخانه ملی ایران

ناشر: مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بانکداری بدون ربا در همگرایی با بانکداری بین‌المللی (مجموعه مقالات)

این کتاب با استفاده از مجموعه مقالات ارائه شده به شانزدهمین همایش بانکداری اسلامی تدوین شده است.

نام کتاب: بانکداری بدون ربا در همگرایی با بانکداری بین‌المللی
پدیدآورندگان: سید محمد طیبیان با همکاری پرویز ساسان‌گهر، یوسف فرجی، سید محمد کریمی، میثم زارع، محمد امیدنژاد

ویراستار: منصور مدرسی

چاپ اول: مرداد ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

امور فنی و نظارت بر چاپ: مؤسسه همراه

چاپخانه: خورشید

ISBN:964-6239-58-7

شابک: ۹۴۶-۶۲۳۹-۵۸-۷

پیشگفتار

به‌خواست خداوند متعال مجموعه مقاله‌های شانزدهمین همایش بانکداری اسلامی ایران در اختیار اهل دانش و تحقیق، مدیران و کارشناسان و کارکنان نظام بانکی و دانشجویان اقتصاد و بانکداری قرار می‌گیرد. موضوع همایش و طبعاً موضوع مقالات این مجموعه "بانکداری بدون ربا در همگرایی با بانکداری بین‌المللی" انتخاب شده است.

امروزه نقش کانونی نظام‌های بانکی در کارکرد نظام‌های اقتصادی انکارناپذیر است. در کشورهای صنعتی نقش بانک‌ها طی دهه‌های اخیر با سرعت چشمگیری متحول شده و ابزارهای جدید همراه با فناوری نوین در اختیار خدمات بانکی درآمده است.

می‌دانیم که نظام بانکی کشور ما طی چند دهه اخیر به نحو نگران‌کننده‌ای از تحولات جهانی فاصله گرفته است. آنچه بر این وضعیت بیشترین تأثیر را گذاشته، ظهور و تداوم دیدگاه‌های غیرمتعارف در مورد نقش و کارکرد و هدف‌های نظام بانکی است. از سال‌های پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، دیدگاه‌های سیاسی بر چگونگی شکل‌گیری و عملکرد نظام بانکی مسلط بوده است. به‌طوری‌که بازار پول و خدمات بانکی هرگز مجال کارکرد اقتصادی نیافت و سرکوب مالی، ویژگی غالب این بازارها بود. به‌همین دلیل نیز نرخ‌های بهره و سود بانکی

حقیقی در سال‌های پیش از پیروزی انقلاب نیز اغلب منفی بوده است. در سال‌های پس از انقلاب چند مشکل دیگر نیز به این مشکل افزوده شد. از جمله دولتی‌شدن بانک‌ها، دست‌گشودن نظام سیاسی و اداری به منابع بانک‌ها در جهت حل مسائلی که اصولاً می‌بایستی با امکانات دولتی به حل آن‌ها همت گماشته می‌شد، تعمیم سازوکارهای بودجه‌ای به منابع سیستم بانکی که منابع آن عمدتاً از سپرده‌های مردم تأمین می‌شد و به‌عنوان عاملی دیگر می‌توان انتظار اجرای برنامه‌های رفاه اجتماعی یا تأمینی توسط کارکردهای بانکی را نام برد. طبعاً آنچه در ادبیات اقتصادی تحت عنوان سرکوب مالی خوانده می‌شود، همچنان طی دهه‌های اخیر در مورد نظام بانکی کشور به‌روشنی قابل مشاهده است.

اینکه همچنان کشور ما از خدمات بانکی برخوردار است و بانک‌های کشور پیوسته آثار تحرک و تمایل به ایستادگی، ترمیم آسیب‌ها و تداوم حرکت را از خود بروز داده‌اند، مرهون تلاش گسترده و طاقت‌فرسای مدیران و کارکنان سیستم بانکی است که بی‌تردید از پرکارترین مجموعه‌های نیروی انسانی کشور به‌شمار می‌آیند.

در سال‌های پایانی دولت جناب آقای سید محمد خاتمی مجدداً حرکت و خیزش جدیدی از جانب بسیاری از مدیران بانک‌های دولتی و خصوصی آغاز شد. این تحرک نظام بانکی را در مسیر بازسازی، بهینه‌سازی، معرفی و کاربرد فناوری‌های جدید بازآموزی نیروی انسانی و مانند آن قرار داد. به نظر می‌رسد که در این مقطع، دیدگاه کلان دولت از نظر سیاست‌گذاری نیز دستخوش تحول مثبت شده است. توجه به استقلال بانک مرکزی، توجه به نقش روابط عرضه و تقاضا در تعیین نرخ‌های سود سپرده‌ها و تسهیلات نیز از این جمله هستند.

این احتمال وجود دارد که این حرکت‌ها و پیشرفت‌ها نیز در اثر غلبه دیدگاه ذکر شده با ناکامی مواجه شده یا دچار وقفه شود. بنابراین، شاید مهمترین چالش پیش‌روی نظام بانکی کشور ایجاد شرایط، آگاهی و تفاهم اجتماعی برای ادامه اصلاح نظام بانکی و اعتباری کشور باشد. افزون بر آن، خواه ناخواه نظام اقتصادی ما در مواجهه و تعامل با اقتصاد جهانی است. طبعاً وجود یک نظام بانکی عقب‌مانده، نمی‌تواند از این‌گونه مراوده‌ها در جهت تأمین منافع کامل برای کشور استفاده کند. به‌همین دلیل نیز چالش اساسی دوم چگونگی آماده‌سازی و روزآمدی نظام بانکی برای هم‌وردی در دنیای رقابت سخت و پیچیده امروز است.

مؤسسه عالی بانکداری ایران امیدوار است این مجموعه مقالات و مباحث همایش، که نتیجه فعالیت مشترک دانشگاهیان، مدیران و کارشناسان بانکی است، گامی در جهت روشنگری پیرامون این چالش‌ها و ارائه راهکارهای مناسب باشد.

در اینجا لازم است که از تمام کسانی در تهیه این مجموعه و برگزاری همایش همکاری کرده‌اند سپاسگزاری شود. همچنین همکاری و همراهی مدیران عامل محترم بانک‌ها و کمک‌های مالی بانک‌های مختلف درخور قدردانی است. از جناب آقای دکتر رسول اف و بانک کشاورزی که انجام بعضی از طرح‌های تحقیقاتی را که منجر به تدوین مقالات کتاب حاضر شد، تشکر می‌شود. مساعی شورای راهبردی و شورای علمی همایش که با تلاش و پیگیری مستمر طی ماه‌های گذشته برگزاری این همایش را تداوم دیدند، درخود تقدیر است. همچنین زحمات و مشارکت تمام کارکنان، مدیران و استادان مؤسسه عالی بانکداری در خور قدردانی ویژه است.

مقاله‌های کتاب با کوشش مستمر آقایان محمد کریمی و میثم زارع تنظیم شد. ویرایش و تنظیم این مجموعه توسط جناب آقای منصور مدرسی با دقت و نکته‌سنجی انجام پذیرفت و سرکار خانم‌ها آمنه مفسر، نازی احمدی و فیروزه سلیمانی تایپ و حروفچینی مقالات کتاب را بر عهده داشتند که از تلاش و پیگیری ایشان تشکر و قدردانی می‌شود.

طبعاً هر مجموعه مقاله یا کار تحقیقی دارای آسیب‌ها و نقائصی نیز هست. امیدوارم اهل اندیشه و علم از راهنمایی و ارشاد برای بهبود بخشیدن به تلاش‌های آتی دریغ نورزند. در پایان متذکر می‌شود که مطالب ارائه شده در مقاله‌ها نتیجه تحقیق و مطالعه پدیدآورندگان آن‌ها است و نبایستی دیدگاه رسمی بانک مرکزی، بانک‌ها یا هیچ سازمان دیگری تلقی شود.

سید محمد طیبیان

رئیس مؤسسه عالی بانکداری ایران

تهران - شهریور ۱۳۸۴

فهرست اسامی اعضای شورای راهبردی علمی همایش

شورای علمی همایش

- سید محمد طبیبیان
- پرویز ساسان گهر
- سید علی اصغر هدایتی
- یوسف فرجی
- محمد صادق طاهری
- سید محمد کریمی

شورای راهبردی همایش

- سید محمد طبیبیان
- جلال رسول اف
- محمود بهمنی
- محمد هادی مهدویان
- پرویز ساسان گهر
- داود بهرامی
- سید علی اصغر هدایتی
- یوسف فرجی
- موسی غنی نژاد
- غلامعلی فرجادی
- سید کاظم صدر
- علی جهانی
- محمد صادق طاهری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان پیشگفتار
۱	۱ طراحی چارچوب توسعه نهادهای و ابزارهای غیرمستقیم سیاست پولی محمد هادی مهدویان
۳۱	۲ نقش سیستم بانکی در تأمین منابع سرمایه‌گذاری مورد نیاز در برنامه چهارم فرهاد نیلی - ابوالفضل اکرمی - سید محمود علوی
۷۱	۳ ماهیت حقوقی سپرده‌های بانکی ناصر کاتوزیان
۸۵	۴ پولشویی، پدیده‌ای جهانی مینا جزایری
۱۳۱	۵ ساختار مالی و رشد اقتصادی حامد شادکام
۱۶۳	۶ ارزیابی قراردادهای و شیوه‌های اعطای تسهیلات در بانکداری بدون ربا سید عباس موسویان
۱۸۹	۷ راهبردهای بهبود و تنوع در نظام بانکی کشور: مورد کاوی بانک کشاورزی جلال رسول اف
۲۳۷	۸ سه موضوع چالش‌انگیز نظام بانکی ایران: بهای تمام شده خدمات بانکی، نرخ سود بانکی و جریمه تأخیر تأدیه تسهیلات محمود بهمنی

- چالش‌های روبه‌روی بانک‌های خصوصی در ایران: مورد بانک پارسیان
عبداله طالبی

۹ ۲۷۷
- تأثیر استقلال بانک مرکزی بر کارایی سیاست پولی با تأکید بر اقتصاد ایران
یوسف فرجی - سید محمد ابراهیم میرسعید قاضی

۱۰ ۳۱۵
- بررسی تحولات فعالیت‌های خارج از ترازنامه در بانکداری جهانی و مقایسه آن با بانک‌های ایران
سید محمد کریمی - مهدی شجاع

۱۱ ۳۷۳
- طراحی و تبیین مدل ریسک اعتباری در نظام بانکی کشور
میرفیض فلاح شمس

۱۲ ۴۲۱
- شناسایی عوامل مرتبط با انتخاب بانک خصوصی توسط مشتریان از دیدگاه بازاریابی بانکی: نمونه کاربردی در بانک اقتصاد نوین
مسعود یزدانی

۱۳ ۴۴۷
- یک مدل سنجش اعتبار برای مشتریان اشخاص حقوقی یک بانک: کاربردی از روش بیزین
داوود سوری

۱۴ ۴۸۱
- طرح جامع نظام پرداخت: پیش‌نیاز بانکداری الکترونیک، پول و تجارت الکترونیک (عملکرد و چالش‌ها)
علیرضا شیرانی

۱۵ ۵۰۳
- رقابت و ثبات مالی: چالش‌های پیش‌رو در سیستم بانکی کشور
محمدرضا طوسی

۱۶ ۵۳۵